

BS"D

On Broken Pitoms and Mitzvot DeOrayta

R. Mois Navon

Beit HaKenneset HaSefaradi BeRimon – Shabbat Sukkot 5783

This week a member of our congregation sent me a question regarding the kashrut of his etrog. Turns out he had an etrog with a pitom and yes, the worst happened, it broke off. I remember the last time I bought an etrog with a pitom, back in 2002. It was the first day of Sukkot and I took out my lulav and etrog to say Hallel. One of my sons, at the time in kindergarten, asked to see it and within seconds he managed to break the pitom! There I was without an etrog on the first day of Sukkot! And this because, as you most of you probably know, if the pitom breaks off the etrog it is no longer kosher.

Now there is some discussion in the poskim about what exactly breaks off to invalidate (poseil) the etrog. It turns out the pitom is made of two parts – the stem (givol) part sticking out of the actual fruit (called the dahd) and the budding (melavlev) end of the pitom (called the shoshanta). Tosafot and Rambam hold that as long as the dahd is intact the etrog is kosher (i.e., the shoshanta is not critical). The Rif and Ran disagree, maintaining that once the shoshanta falls the etrog is invalid. The Shul" A and the Rama poskin like the Tosafot and the Rambam.

In the question that was posed to me, both the dahd and the shoshanta had fallen off, and according to my friend R. Shlomo Bruchim, who has been in the etrog business for decades, this is the usual case, it being extremely rare that both parts don't fall off. So, by all accounts this etrog in question is pasul for deoraita use.

Hol Hamoed

But what about for the days of hol hamoed (i.e., from the second day onward)? This question is more interesting than the question about the pitom on the first day because, while everyone agrees that the mitzvah of taking the lulav and etrog on the first day is de'oraita and requires the pitom intact, the days of Hol Hamoed are different. We learn the rules from the following verse:

ויקרא פרשת אמור פרק כג פסוק מ

וּלְקַחְתֶּם לָכֶם **בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן** פְּרִי עֵץ הָדָר כַּפֹּת תְּמָרִים וְעֵנָף עֵץ עֵבֶת וְעֵרְבֵי נָחַל וּשְׂמַחְתֶּם לִפְנֵי יְקוֹק אֱלֹהֵיכֶם **שִׁבְעַת יָמִים** :

The beginning of the verse teaches that there is a mitzvah deoraita on the first day (BeYom HaRishon), but from the end of the verse we learn that there is also a mitzvah deoraita of rejoicing with the arba minim all seven days of the holiday (*usamachtem*). This seven-day rejoicing is conditioned by the words, *lifnei Hashem* (before God) and is understood to mean “in the Temple.” Accordingly, the Mishna explains the custom today as follows:

משנה מסכת סוכה פרק ג משנה יב

בראשונה היה לולב ניטל במקדש שבעה ובמדינה יום אחד, משחרב בית המקדש התקין רבן יוחנן בן זכאי שיהא לולב ניטל במדינה שבעה זכר למקדש ... :

And so is the halacha, as found in the Rambam:

רמב"ם הלכות שופר וסוכה ולולב פרק ז הלכה יג - יח

הלכה יג - מצות לולב להנטל ביום הראשון של חג בלבד בכל מקום ובכל זמן ואפילו בשבת שנאמר +ויקרא כ"א+ ולקחתם לכם ביום הראשון, ובמקדש לבדו נוטלין אותו בכל יום ויום משבעת ימי החג שנאמר ושמחתם לפני ה' אלהיכם שבעת ימים, חל יום השבת להיות בתוך ימי החג אינו ניטל בשבת גזרה שמא יוליכנו בידו ארבע אמות ברשות הרבים כמו שגזרו בשופר.
הלכה יד - ולמה לא גזרו גזרה זו ביום טוב הראשון מפני שהוא מצוה מן התורה ואפילו בגבולין, נמצא שאין דינו ודין שאר הימים שוה שבשאר ימי החג אין אדם חייב ליטול לולב אלא במקדש.
הלכה טו - משחרב בית המקדש התקינו שיהיה לולב ניטל בכל מקום כל שבעת ימי החג זכר למקדש, וכל יום ויום מברך עליו אשר קדשנו במצותיו וצונו על נטילת לולב מפני שהיא מצוה מדברי סופרים, ותקנה זו עם כל התקנות שהתקין רבן יוחנן בן זכאי משחרב בית המקדש כשיבנה בית המקדש יחזרו הדברים לישנן.

Now, given that only on the first day of the hag is the mitzvah is considered deoraita, so too the demands of the arba minim are only strict the first day, and need not meet those standards the other days when the arba minim are waved derabanan. As explains the Shul" A:

שולחן ערוך אורח חיים הלכות לולב סימן תרמט סעיף ה

כל אלו שאמרנו שהם פסולין מפני מומין שביארנו, או מפני גזל וגניבה, ביום טוב הראשון בלבד; אבל בשאר ימים, הכל כשר.

What are these standards for the etrog? There are two aspects of the etrog that are at issue here: (1) is the etrog “tam” (whole), i.e., nothing missing (haseir); (2) is there “hadar” – does the etrog stand the test of a beautiful etrog.

- **Tosafot** hold that an INCOMPLETE etrog is KOSHER from the SECOND DAY, but if it lacks HADAR it is PASUL.
- **Rambam** disagrees and holds that even without “hadar” it is kosher from the second day. So poskins the Shul”A, meaning that an etrog without a pitom is kosher from the second day on. The Rama, too, while he poskins like Tosafot, nevertheless holds that lacking a pitom does not impinge on “hadar” so the etrog is kosher from the second day.

So while we seem to have unanimity on the issue, the **Magen Avraham**, who also poskins like Tosafot, says that not having the pitom DOES impinge on hadar and therefore the etrog would be PASUL from the second just as it is pasul on the first day. The **Mishna Berura** tries to find a middle-ground by allowing the use of the pitom-fallen etrog on the second day, but without saying a bracha (unless there is another doubt – like only the shoshanta fell). Not saying a bracha is an admission that you may not be fulfilling the mitzvah so this is less than ideal. That said, for Sefaradim there seems to be no question that one can use the etrog with a bracha from the second day on.

Jerusalem

But before we can give carte blanche approval to the use of a pitom-fallen etrog, there is another critical issue that needs be addressed: Jerusalem. You see, the Mishna we read before said:

משנה מסכת סוכה פרק ג משנה יב

בראשונה היה לולב ניטל במקדש שבעה ובמדינה יום אחד, משחרב בית המקדש התקין רבן יוחנן בן זכאי שיהא לולב ניטל במדינה שבעה זכר למקדש ...:

The question becomes: what is included in “medina”? **Rashi** and **Rav Ovadya Mibartenura** hold that everything outside of the Mikdash itself is “medina” and so the deoraita mitzvah during the seven days is only in the Mikdash. On the other hand, the **Rambam** and the **Smag** hold that Jerusalem (the old city) is not “medina” but like the Mikdash itself.

ר' עובדיה מברטנורא מסכת סוכה פרק ג משנה יב

במקדש שבעה - כדרשינן לפני ה' אלהיכם שבעת ימים, ולא בגבולין שבעת ימים :
במדינה - בירושלים, שאף היא כגבולים לענין זה :

תוספות יום טוב מסכת סוכה פרק ג משנה יב

ובמדינה - כתב הר"ב בירושלים וכו' ועיין מ"ש במשנה ג' פ"ק דשקלים :

ר' עובדיה מברטנורא מסכת שקלים פרק א משנה ג

במדינה - בירושלים.

רמב"ם על משנה מסכת סוכה פרק ג משנה יב

[ג] מדינה, היא שאר ארץ ישראל חוץ מירושלם, וכבר ביארנו זה במסכת מעשר שני.

מלאכת שלמה מסכת סוכה פרק ג משנה יב

במדינה הכריח הרב ר' אליה מזרחי ז"ל בחדושו דברישי סימן מ"ד לסמ"ג ז"ל דסמ"ג ס"ל כדעת הרמב"ם ז"ל שכל העיירות שבא"י מלבד ירושלם נקראים מדינה וכל עיר ירושלם קרויה מקדש :

This mahloket is brought by **R. Yaakov Emden** (in his *Bikurei Yaakov* as found in *Peninei Halacha*) to argue that this is safeka deoraita – i.e., it could be that arba minim in Jerusalem is deoraita seven days – and so we must require all arba minim with all the strictures:

שבכורי יעקב (תרנח, א) חיזק דברי הרמב"ם, וממילא כתב שיש להחמיר בירושלים בספק כדין

שפיקא דאורייתא, ולכוון לקיים מצווה מהתורה לדעת הסוברים כן, וחסר פסול כל שבעה, וכן

שאל פסול כל שבעה.

RSZA (*minchat shelomo*) explains that the deoraita level of the seven days in Jerusalem would be only when the Mikdash exists.¹ He notes (*Halichot Shelmo*, 11:26:45) that the mitzvah of the seven days is based on the words “vesamachtem” which would require

¹ The *Tzitz Kodesh* (R. Tzvi Michal) held that it is the Mizbeach which gives the deoraita level to Jerusalem for that is “lifnei Hashem”. But R. Harlap and R. Tikochinski disagreed, and said lifnei Hashem does not require the mizbeach.

the Mikdash since without it we cannot be so samayach in Jerusalem. Nevertheless, he is known to have come to the old city to shake the lulav.

R. Tikochinski held that one should try to be mehader and try to fulfill the mitzvah deoraita (as per the Rambam) during the seven days in the old city of Jerusalem (i.e., inside the walls and not merely seeing them). That said, he felt that one didn't need arba minim with all the deoraita strictures.

R. Kanievsky, on the other hand, was concerned that one *would* need arba minim with all the deoraita strictures all seven days in Jerusalem and thus he avoided going there on Sukkot! Similarly, the **Brisker Rav** (Griz) said that one would need arba minim with all the strictures and if one didn't have a fully kosher arba minim one would be considered to be **mevateil mitzvat aseh!**

...” ואם לא יטול שם ארבע מינים הכשרים לדעת כולם, הרי לשיטה זו הוא מבטל מצוות עשה,
אם כן למה לו להכנס לחששות אלו.”

Nevertheless, **R. Elyashiv** did go all seven days in order to fulfill the deoraita mitzvah.

Risk: Annul Mitzvah DeOraita / Reward: Fulfill Mitzvah DeOraita

How could he take the risk??? I would offer that, to be “mevateil mitzvat aseh” one would have to *intentionally* defer the fulfillment of the mitzvah. Like going to a Pesah seder and saying, “I am *not* eating matzah tonight!” But if one is trying his best to fulfill a mitzvah deoraita and somehow, unbeknownst to him, there was something missing – this is surely not punishable. A similar argument was used by the Radzyner Rebbe regarding questionable tekhelet. On the Gemara (BM 61b) that states God will punish someone who wears invalid tekhelet, the Radzyner explains that this would only be in the case that someone was knowingly and willingly wearing false tekhelet, but not if one was sincerely trying to fulfill the mitzvah (Ain HaTekhelet in Twerski, Identifying Tekhelet, JOHCS). So too, I would argue that with arba minim, one cannot be in violation of a

mitzvat aseh if one is sincerely trying to fulfill it.² And finally, I found that R. Tzodok MiLublin states the idea explicitly:

ר' צדוק הכהן מלובלין - תקנת השבין עמוד קמד

... ביטול מצות עשה הוא בא מצד עצלות וקרירות שאיננו רוצה להטריח גופו לעשות המצוה וכל המצוות שוות בזה

So, with one day left, perhaps we should think about going to the Kotel – but with fully kosher arba minim, of course. And may we be zoche to fulfill the mitzvah seven days a week in Jerusalem, according to all the opinions, with the rebuilding of the Beit HaMikdash. BBY.

Shabbat Shalom v'Hag Samayach.

² And this is not like the Gemara (Kid. 81b) that speaks of someone who sought to eat shuman and ending up eating helev, nevertheless needs kapara (Lev. 5:17), because here it is talking about a violation of an issur deoraita that carries the punishment of karet (Rashi, ad loc.).